

ŐRZŐ

A POFOSZ 1956-os Hagyományörző Tagozatának kiadványa
III. évfolyam 12. szám 2017. december

„A hagyományörzés nem a hamu megtartása, hanem a láng továbbvitele.”
Morus Tamás

Diákok mérték össze tudásukat az 56-os forradalomról *Értékes írások születtek az irodalmi- történelmi pályázaton*

A hagyományörzők közösségében az idei esztendő egyik kitüntetett és nagyra értékelt eseményére került sor november 27-én: a zuglói Civil Házban ekkor került megrendezésre az általános iskolások 1956-os tematikájú vetélkedője, s ekkor vehették át oklevelüket és jutalmukat az ez évi irodalmi-történelmi pályázat nyertesei.

Az 1956-os forradalom és szabadságharc történéseit, előzményeit, hátterét és következményeit, illetve a megtorlás tragédiáját feldolgozó diákvetélkedőn három tanintézmény – a zuglói Hajós Alfréd Magyar-Német Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola, az ugyancsak XIV. kerületi Liszt Ferenc Általános Iskola és a szintén zuglói Álmos Vezér Gimnázium és Általános Iskola – összesen tíz csapatának harminc diákja versengett az legjobbaknak kijáró elismerésekért. A háromfős csapatok az első fordulóban egy, a tárgyi ismeretet felmérő tesztlapot töltöttek ki, majd egy kreatív feladattal folytatták a vetélkedőt. Ez utóbbi választható volt: vagy egy 1956-os iskolai ünnepség vagy egy diákoknak szóló 1956-os oktatófilm tematikáját kellett kitalálniuk és összeállítaniuk a zsűri előtt. A diákok nagyszerűen vették az akadályokat; újszerű ötletekkel és a korosztályuk nyelvezetén megfogalmazott mondánivalóval szóltak az 1956-os forradalom és szabadságharc nagyszerű és tragédiájában is felemelő eseményeiről.

A tesztek és a kreatív feladatok pontszámaiból összeadódott eredmény alapján, az első három helyezett csapat a Hajós Alfréd Általános Iskolából került ki: az első helyen a 3-as, a második helyen a 9-es és a harmadik helyen a 6-os csapatuk végzett. Az első három csapat tagjai könyvet és könyvtulajdonát vehettek át eredményes szereplésük elismeréseként, de a versenyben résztvevő valamennyi diák oklevelet és szintén könyvjutalmat kapott.

A felkészítő tanárok munkáját ugyancsak 1956-os tárgyú könyvvel, könyvtalvánnyal, illetve a POFOSZ emlékérmével és oklevelével ismerték el a szervezők. A jutalmakat és az okleveleket Straub János, a POFOSZ tagja, 1956-os forradalmár, a diákvetélkedő díszvendége adta át a tanulóknak.

Az ünnepi eseményen sor került a hagyományörző tagozat idei – 25 éves korig kiírt –irodalmi-történelmi pályázatának díjátadójára is. Ebben az esztendőben a „Barátság a forradalom idején” témájú dolgozatokkal lehetett pályázni. A zsűri szerint kiváló munkák születtek, a fiatalok novellákban és verses formában dolgozták fel a témát. A pályázat első helyezettje Németh Fruzsina Lilla: Egy lövés című novellája, második helyezett Babos Ádám: Égiek ajándéka című novellája, s a harmadik helyezett Doszpoth Artúr: Sorstárs című verse. A zsűri különdíját Nagy Anita: A függetlenség hétköznapi hőse című verse érdemelte ki.

A díjkiosztó ünnepségen Ámon Antal, a POFOSZ Hagyományörző Tagozatának elnöke megköszönve a felkészítő tanárok és a diákok munkáját, arra biztatta a fiatalokat, hogy tanulmányaik során, majd később – az iskolapadból kikerülve – is foglalkozzanak a történelemmel, mert ez jó és hasznos befektetés. A ráfordított idő nem elvesztegetett idő, hiszen – ahogyan már az ókorban is megfogalmazódott –a történelem a múlt idők tanúja és a jövő mestere. Érdeemes a nagyhírű politikus és államférfi, Winston Churchill intelmét megszívlelni, amely így szól: Minél messzebbre nézel hátra, annál messzebbre látsz előre.

Az elismerések és kitüntetések átadását követően a Vakok Általános Iskolája diákjai kedveskedtek zenés műsorral a résztvevőknek. A tanulók az 1956-os forradalom témáját feldolgozó irodalmi idézetekkel és zeneszámokkal elevenítették fel a 61 évvel ezelőtti életérzést. A nézők nagy köszönettel fogadták a diákok előadását.

Irodalmi pályázatunk nyertes írásait a következő lapszámunkban közöljük.

Vasvári Éva

Impresszum: ÖRZŐ, a Magyar Politikai Foglyok Szövetsége (POFOSZ) 1956-os Hagyományörző Tagozatának negyedéves hírlevele. Főszerkesztő: Ámon Antal.

Tel.: (1) 257-0190, 06 30-814-9917 Szerkesztő: Vasvári Éva, lapszerkesztő: Kurtz Mária

Kiadóhivatal: 1149 Budapest, Nagy Lajos király útja 155.

Tel: (1)789-1466, e-mail: hagyomanyorzok1956@gmail.com

Mire használták Leninék a német pénzt?

*Negyven rubelt kerestek naponta a jelszavakat
skandáló tüntetők*

(Száz éve született a szörny 2. rész)

SEAN McMEEKIN

Számos forrásból tudható, hogy Lenin, életidegen és pusztító ámokfutását nemzetközi pénzekből finanszírozta. Embertelen gépezete működtetése során teljes logisztikai rendszert üzemeltetett: mások mellett – politikai céljaira – tömegeket

is megvett.

Lenin megérkezése után a bolsevikok első dolga volt saját nyomdát vásárolni. Addig ugyanis lapjukat, a Pravdát, csak állami nyomdában, korlátozott példányszám-ban nyomtathatták. A nyomda mai áron 12,5 millió USA dollár, azaz 3 milliárd forintba került. A gyakorlott nyomdai dolgozók megtartása is része volt az adásvételnek, ami folyamatos bérköltséggel járt.

A nemzetközi pénzmosást a bolsevik ügynök, Jevgenyija Szumenszon számlatulaj-donos, rendőrségi vizsgálat alkalmával beismerte. Unokatestvére, aki Stockholmon és Koppenhágán keresztül töltötte fel a pénzmosó számláját, Jakob Fürszenberg Ganyeckij volt, a jövőbeni szovjet pénzügyminiszter. Ment a pénz másra is:

Egy vöröskeresztes nővér eskü alatt tett nyilatkozatából tudjuk, hogy a fronton 1917. április végén jólöltözött férfiak jelentek meg (akiknek kinézését részletesen ismertette) s háborúellenes és németbarát plakátokat osztogattak azoknak, akik 10 rubelért hajlandók voltak azokkal demonstrálni. Ez szembe ment az Ideiglenes Kormány azon törekvésével, hogy eleget tegyen a Nyugati Szövetségesek kegyet-len nyomásának a forradalom előtt megígért tavaszi offenzíva megindítására. (1) Ne felejsük: az első világháború közepe táján járunk.

Ezek az áprilisi napok teljes mértékben felfedték az oroszországi liberálisok Ideig-lenés Kormánya csökönös ragaszkodását az imperialista háborús célokhoz, ame-lyek már egyáltalán nem élvezték a tömegek támogatását, ha egyáltalán lehet mon-dani, hogy valaha élvezték.(2) Az egész nyár azzal telt, hogy a bolsevikok kísérle-tek a hatalom megszerzésével, főként a béke kilátását felhasználva. Ne feledjük, a kettős hatalom – a Petrográdi Szovjet és az Ideiglenes Kormány hatalma – gyen-gítette a polgári forradalmi rendszert.

(1) Sean McMeekin: The Russian Revolution, a New History, 2017, 132-136.old.

(2) Idézett mű, 146.old.

Lunacsarszkij, a későbbi szovjet oktatásügyi miniszter szerint Lenin már ekkor konkrét tervet dolgozott ki az államcsínyre, amikor a bolsevikok a Petrográdi Szovjet nevében ragadnák meg a hatalmat. Július 3-án, 4-én például 40 rubelt kerestek naponta a tüntetők a következő jelszavakkal: „Le az Ideiglenes Kormánnyal!”, „Vesszenek a miniszter-kapitalisták!”, „Le a háborúval!”, „Üsd a burzsoáziát!”. (Lehet, hogy itt fedezték fel a „vásárolj tömeget” ha nincs, a politikai célodra?)

A világos célokat nélkülöző fegyveres bolsevikok negyedikén estére már célta-
lan tömeggé váltak és feloszlani kezdtek. Másnap az Ideiglenes Kormány el-
lentámadásba lendült. A Zsivoje Szlovo című lap „LENIN, GANYECKIJ és
TÁRŠAI KÉMEK szalagcímmel jelent meg. A bolsevikok a Ksesinszkája pa-
lotába szorultak vissza. Csak a kronstadti matrózok tartottak ki mellettük.
(Ezért és egyéb szolgálataikért majd meg is kapják jutalmukat az elvtársaktól
1921-ben.) Lenin még ijedten közölte Trockijjal (aki még mindig mensevik),
hogy „ezek most le fognak löni bennünket”, majd leborotválta szakállát és ál-
ruhába öltözve elillant. Azon a délutánon a drága német pénzen vásárolt bolse-
vik nyomdát tönkre zúzták a kormányerők.

Körülbelül kétezer bolsevikot letartóztattak, tizenegyet közülük hivatalosan is
megvádoltak nemzetárulással és fegyveres felkelés szervezésével.

A súlyos vádaknak azonban nem sok következménye lett. Most az Ideiglenes
Kormány vezetője, Kerenszkij zavarodott meg. Egy Kornyilov nevű igen nép-
szerű volt cári tábornoktól – akit pedig maga nevezett ki – megijedve elhatá-
rozta, hogy békét köt a bolsevizmussal. Ezzel eltelt az augusztus és egy újabb
esély a szörny megfékezésére. Szeptember 8-án Kerenszkij, egyébként sza-
badkőműves, feloszlatta azt a kémelhárító osztályt, amelynek feladata volt a
bolsevikok tevékenységének vizsgálata. Az így kiszabadult, felszabadult és
bátorított bolsevikok ezt azzal hálálták meg, hogy gyorsan szereztek negyven-
ezer puskát egy kormány-fegyvertárból. Ezután nem csoda, hogy a Kornyilov-
szerű volt cári tábornokok közül egyik sem vállalta az Ideiglenes Kormány
védelmét.

Mellékszál arról, hogyan jött a pénz más forrásból is a német kormányon kívül:

A new-yorki Carnegie Hall-ban 1917. március 23-án marxisták, szocialisták,
anarchisták ezrei gyűltek össze, hogy megünnepeljék a cári rendszer végét.
Másnap a New York Times tudósított az eseményről és idézte a bankár Jakob
Schiff táviratát, aki sajnálkozott azon, hogy nem tud részt venni a nagygyűlé-
sen ünnepelni az Orosz Szabadság Barátai között, de tolmácsolta örömét az
oroszlaladás sikere alkalmából „amit mi reméltünk és amiért küzdöttünk
ezen hosszú évek alatt”.

Bankár pénzzel küzd. Az unokája John Schiff később megerősítette, hogy a nagyapa 20 millió dollárral támogatta a cári rendszer megdöntésére törekvők forradalmát. Ami nem volt újdonság, mert már az 1904-5-ös japán-orosz háború idején is pénzelte a japánokat.

Ámon Antal

Tudtad?

A világon 1985-ben összesen 162 országot tartottak számon. Ebből 24 országban volt kommunista uralom, ami 14,8 százalékot jelent.

A világ lakosságának viszont 38 százaléka élt kommunista uralom alatt.

A Szovjetunió Kommunista Pártjának Nemzetközi Osztálya 95 országban tartott számon működő kommunista pártot. Ezek voltak a nemzetközi terjeszkedés legfőbb eszközei.

Ugyanebben az időben a globális ellenpólusnak tekinthető liberális kapitalizmus 35 országban volt államforma.

Forrás: A. James McAdams: Vanguard of the Revolution (A forradalom élcsapata), Princeton University Press, 2017. 3.old.

Ügyfélfogadás, összejövetelek

Tájékoztatjuk kedves olvasóinkat, hogy a POFOSZ Hagyományörző Tagozatának 2016-tól átalakul az ügyfélfogadási rendje. Barátainkat és tagtársainkat **előzetes egyeztetés után** – bármely hétköznapon – várjuk a tagozat székhelyén: Budapesten, a XIV. kerület, Nagy Lajos király útja 155. számú irodánkban. Kérjük, hogy látogatási szándékát előre jelezze Ámon Antalnál – a tagozat elnökénél – a 06-30-814-9917 vagy a 06-1-257-0190-es telefonszámon. Az előzetes bejelentkezés Vasvári Évánál, a hagyományörzők elnökhelyettesénél is jelezhető a 06-20-428-7351 vagy a 06-1-781-3674-es telefonszámon.

A havonkénti találkozók rendje nem változik, azaz tagjainkat és pártolóinkat minden hónap első szerdáján délután 15 órakor várjuk zuglói irodánkban. baráti összejöveteleken – 1956 szellemiségének megőrzése jegyében – előadások hangzanak el, majd kötetlen beszélgetésekre kerül sor.

A KGB irodalmi levéltárától a „mélységi támadó hadműveletig”

Négyszáz kötetnyi dokumentum írókról és halálról

„A több mint kétezer íróból, akiket a Gulag táboraiba vittek, ezerötszáz nem jutott haza” – vezeti be a TIME magazin Sentalinszkij Vitalij könyvét ismertető recenzióját. A mű a *KGB irodalmi levéltára* címmel jelent meg 1993-ban Franciaországban.

Amikor a szerző 1989-ben először ment a Ljubjanka börtönbe, ahol a dokumentumtárat is őrzik, a KGB tiszt a kapuban így szólott hozzá: „Úgy gondolom, maga az első író, aki ide a saját szabad akaratából kíván belépni.”

És igaza volt.

Sentalinszkij legmeggrázóbb élménye az a 400 kötetnyi dokumentum, amely neveket, neveket és neveket tartalmazott azzal a zárszóval, hogy főbelöve, főbelöve, főbelöve.

Az első, akinek dossziéját Sentalinszkij megvizsgálta, Iszaak Bábelé volt. (Mint mindenki másé, ez a dosszié is le volt pecsételve azzal a paranccsal, hogy „SZIGORÚAN BIZALMAS” „IDŐHATÁR NÉLKÜL MEGTARTANDÓ”.)

Bábel két fő műve az *Ogyesszai történetek* – hiszen az ottani zsidónegyedben született – és *A lovas hadsereg* című, a bolsevik-ellenes polgárháború időszakából.

Bábelt 1940. január 26-án bűnösnek találták abban, hogy a szovjet légierőről adott át titkos információkat a francia kommunista írónak, André Malrauxnak. Ezért másnap fejelőtték. Arról tájékoztatta író társát, hogy a Szovjetunió erős légierőt fejleszt ki, légtereket épít, kiváló repülőgép-tervezőket foglalkoztat, mint Mikulin és Tupoljev. Különös hangsúlyt fektet a Szovjetunió, a közelgő háborúra való tekintettel, az ejtőernyős fegyvernem fejlesztésére, a sportra és testnevelésre. (1)

(1) Vitaly Shentalinsky: *The KGB's Literary Archive*, 1997, 39.old.

Lényegében olyan dolgokról volt szó, amelyek bármely szovjet sajtótermékben előfordultak, sőt amiket jelentősegteljesen demonstráltak a világnak.

Mit is jelentett ez a vadonatúj fegyvernem, az ejtőernyős alakulat?

„Az ejtőernyős csapatok alkalmazását az 1936-os PU-36 harctéri szabályzatban és egyéb normatív iratokban rögzítették... A katonai doktrína értelmében tervbe vették mind a leszálló deszant hadműveleteket, mind az ejtőernyős alakulatok tömeges bevetését (ugyancsak elsőként a világon). Mindez nagyon is jól szemlélteti a Szovjetunióban a háború előtt uralkodó 'mélységi támadó hadművelet' koncepcióját. (2)

Már 1935-ben, a Kijevi Katonai Körzet hadgyakorlatára háromszáz tisztet hívtak meg, akiknek többsége potenciális ellenségnek számított. Ezek a tiszték ámulva nézték a több ezer tankot és a gépesített gyalogságot, valamint a 3000 ejtőernyőst és azt a 8,200 katonát, akiket hagyományos leszálló módon szállítottak a kijelölt területükre.

A hadgyakorlat, elretentésképpen, azt a célt szolgálta, hogy bemutassa „a mélységi támadó hadművelet” elméletét a gyakorlatban. Wavell angol tábornok jelentette is feletteseinek: „Ha nem saját szememmel látom, soha nem hittem volna, hogy lehetséges hasonló hadművelet.” Ugyanerről Heinz Guderian, a német páncélos erők parancsnoka is jelentett Hitlernek, majd így kommentált: „Ha a Szovjetunó most megtámadná Németországot, akkor győztesként kerülne ki a küzdelemből.” (3)

Ennek a figyelmeztetésnek ellenére a német-szovjet összecsapás kezdetére „a Szovjetunió olyan ejtőernyős egységekkel rendelkezett, amely egyszerűen összemérhetetlen a Luftwaffe (4) maréknyi ejtőernyősével: a szovjet 'szárnyas gyalogság' armadáái az ellenség nyakába szakadva egyszerűen elsöpörtek volna mindenfajta szervezett ellenállást, ha a Szovjetunió elkezdte volna a Románia elleni háborút 1941 júliusában.” (5)

A Szovjetunió az 1941. júniusi német támadás idejére már 10 deszant hadteste volt egyenként 10,000 katonával, míg további öt volt szervezés alatt 80 százalékos feltöltöttséggel.

E kivételes támadó fegyvernemnek a védekezésben való alkalmazása csak katasztrófához vezethetett a német megelőző támadás következtében.

Ámon Antal

(2) Zicherman István: Az orosz ejtőernyős alakulatok története, Anno kiadó, én., 40.old.

(3) Ua. 38.old.

(4) A német légierő neve a második világháborúban.

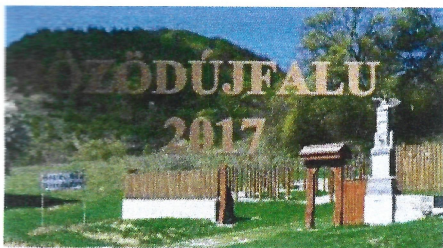
(5) Ua. 44.old.

A diktatúrák szenvedéssel és fájdalommal sújtják az embert

Újabb kormányrendelet az üldözöttek kárpótlásáról

Élménybeszámolókkal, s a politikai üldözöttek kárpótlásáról szóló ez év augusztusában keltezett kormányrendelet ismertetésével telt a hagyományörzők októberi találkozója. A rendezvényen a zuglói Szent István Király Zeneiskola diákjai is képviseltették magukat.

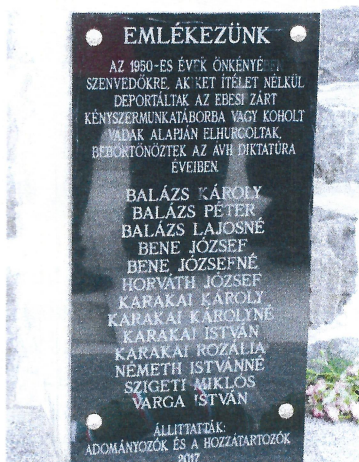
Az idei év augusztusában újabb, a politikai üldözöttek kárpótlását érintő kormányrendelet született. Ennek tartalmát ismertetve D. Szűcs Lászlóné, a PO-FOSZ humánpolitikai elnökhelyettese kifejtette: a rendelet a totalitárius diktatúrák azon áldozataira vonatkozik, akik 1938 és 1989 között szenvedték el sérelmeiket, s mindezidáig nem nyújtották be nyugdíjrendezési kérelmüket. Igényeik alanyi jogon, illetve az özvegy, a feleség vagy az élettárs jogán érvényesíthetők – s immár olyanok is élhetnek e lehetőséggel, akik csak egy évig szenvedték el valamely totalitárius diktatúra (nácizmus, kommunizmus) meghurcolását. A kitöltött adatlapot – a személyes adatokat és a sérelem elszenvetését igazoló iratokkal együtt – Budapest Kormányhivatalában, a kárpótlási osztályon kell benyújtani. Hadifogság, kitelepítés, valamint az 1951 és 1956 között elszenvedett munkaszolgálat esetén szükség van a bizonyító iratok mellékelésére, elítélés esetén pedig a semmissé nyilvánító végzésre. Az 1938 és 1945 közötti időszakban a faji vagy nemzetiségi hovatartozás, illetve a nácizmus elleni magatartás miatt elszenvedett sérelmeket a Magyarországi Zsidó Hitközség igazolja. Ha az érintettnek nincs lehetősége a Kormányhivatal kárpótlási osztálya adatlapját internetes úton letölteni, akkor a kérelmet – jól olvashatóan – írásban is be lehet nyújtani.

A hagyományörzők októberi találkozásának meglepetése a zuglói Szent István Király Zeneiskola diákjainak vetítéssel egybekötött élménybeszámolója volt erdélyi, Kommandóba tett kirándulásukról. Az augusztus 9-től 13-ig tartó útjuk nemes célt szolgált, az 56 Öröksége Alapítvány szervezésében és

támogatásával kétezer könyvet vittek a leégett kommandói iskola könyvtárának újbóli feltöltéséhez. A jószolgálati út rengeteg élménnyel gyarapította a résztvevőket: a Háromszéki Havasokban fekvő Kommandó mellett – mások mellett – ellátogattak Bözödújfaluba, Kőrispatakra, Gelencére, Kézdivásárhelyre, Kovásznára és Bálványos-fürdőre.

A magyarság sorsáról és küzdelmeiről valló történelmi emlékek – a fiatalok elmondása szerint – nemcsak aktuális ismereteik gyarapítását, de lelki töltekezésüket is szolgálta.

Ugyancsak lelkiekben gazdagodhattak azok is, akik részt vettek a Zala megyei, mintegy hatszáz-hétszáz lakót számláló Pusztamagyaródon szeptember 16-án zajló emléktábla avatáson. Az eseményről Bene József elmondta: az I. és II. világháborús emlékmű felújításával és rajta a deportáltak és a kitelepítettek neveit tartalmazó emléktábla felállításával – aminek egyik kezdeményezője és adakozója volt – az 1950-es években ítélet nélkül deportált, illetve koholt vádak alapján elhurcolt vagy bebörtönzött áldozatok előtt kívánnak tisztelni. Bene József – akinek szülei szintén az elhurcoltak között voltak – a hagyományörzők találkozásán felelevenítette mindazon áldozatok szenvedéseit, akik ártatlanul, a diktatúra önkényének kiszolgáltatva kényszerültek méltatlan, igazságtalan és megalázó sorsot megélni. Az emléktábla felállításának célja, hogy mindenkor és minden generációnak hirdesse: a diktatúrák szenvedéssel, könnyekkel és jóvátehetetlen szenvedéssel sújtják az embert.

S hogy mit jelentett a kommunista diktatúra „gyakorlata”? Módszereinek és eszköztárának elképzelése ma már szinte lehetetlen. Pedig a kínzások és a kihallgatások gyötrelme valóság volt – ezeknek okozva szenvedést és halált. Erről vall megdöbbenő erővel a Zalaegerszegen feltárt és látogatóhellyé kialakított ÁVH-s kínzókamra, amelyről Ámon Antal, a hagyományörzők elnöke számolt be. A hanghatásokkal is kiegészülő tárgyi környezet megdöbbenő erővel idézi fel az áldozatok fizikai kínjait és lelki szenvedéseit – mondta az elnök. Rávilágít arra a magyar valóságra, amely ma már távolinak tűnik, ám az áldozatok és utódaik emlékéből sohasem törölhető ki.

**Nemzeti gyásznap:
Vérrel és szenvedéssel írt történelem
Országszerte koszorúztak,
emlékeztek november 4-én**

November 4-én, az 1956-os forradalom leverésének 61. évfordulóján országszerte megemlékezések zajlottak. Boross Péter volt kormányfő, a Szabadságharcosokért Közalapítvány elnöke a Rákos-

keresztúri Új Köztemetőben beszélt a magyarság kivételes szabadságvágyáról. A POFOSZ hagyományőrzői a Fiumei úti sírkertben koszorúztak; az eseményen megjelent – és szerepelt – a zuglói Szent István Király Zene-művészeti Középiskola kórusa is.

A POFOSZ XIV. kerületi Szervezete, Hagyományőrző Tagozata, valamint az 1956 Öröksége Alapítvány a Fiumei úti sírkert 57-es parcellájában felállított márványkeresztnél emlékezett meg az 1956-os forradalom és szabadságharc leveréséről. Mint Bodó Mónika hagyományőrző, az ünnepség fiatal szónoka fogalmazott: ezen a napon a forradalom leverésére indított szovjet katonai invázió tragikus és fájdalmas eseményeire emlékezünk. E gyászos nap vérrel és szenvedéssel íródott a magyarság krónikájába, hiszen a kommunista diktatúra bosszúszomjas megtorlása nyomán több száz forradalmárt – többségükben fiatal, munkásokat és diákokat – végeztek ki és százezreknek kellett elmenekülniük hazájukból. Bodó Mónika megidézte Szécsi István forradalmár, a hagyományőrző tagozat néhai elnöke emlékét is, aki életében arra biztatta a fiatalokat, hogy tartsák ébren az 1956-os forradalom emlékét s keressék meg gyökereiket. Ezt az utat követve Bodó Mónika is kutatta szűkebb lakóközössége 1956-os helytörténeti dokumentumait, s közben rátalált a családi hagyatéokra is. Utóbbiból kiderült, hogy dédapja hatvan forinttal és több zsák krumplival támogatta az 1956-os forradalmárokat.

Nincs még egy nép a környezetünkben, amely annyiszor kelt volna fel reménytelenül a szabadságért, mint a magyar – jelentette ki Boross Péter a Nemzeti Gyászparkban a Nemzeti Örökség Intézete, a Nemzeti Emlékezet Bizottsága, a Nemzeti Emlékhely és Kegyeleti Bizottság és a Szabadságharcosokért Közalapítvány közös rendezvényén.

A Magyar Távirati Iroda jelentése sze-

rint a közalapítvány elnöke úgy fogalmazott: amikor az elnyomás, az „idegenesség” eluralkodik, akkor gyönyörű szabadságharcokkal ékesítjük történelmünket. Ez történt 1956. október 23-án is, amikor a szabadságvágy „felrobbant a nemzet lelkében”. A másik fontos történelmi tapasztalatnak azt nevezte, hogy „csak magunkra számíthatunk”. Ezt erősíti a Rákóczi-szabadságharc, 1848-49 emlékezete, és ezt erősítik az 1956-ban történtek is, amikor „a Nyugat sietett megnyugtatni a Szovjetuniót”, hogy nincsenek érdekei Magyarországon. Boross Péter arról is szólt, hogy egyre többen vannak azok, akik számára 1956 már csak történelem, és egyre inkább azzá válik. Ezért „kötelességünk újra és újra megemlékezni és utódainkra ráhagyni” ezt az emlékezetet. „Kötelességünk megteremtani” a feltételeit annak, hogy a következő generációk se felejtsek el a hősokeket és tisztelegjenek előttük. Mint mondta, szilárdnak kell lennünk abban, hogy arra neveljük az utódainkat, hogy a haza minden előtt.

Vasvári Éva

Tisztelt olvasóinkhoz!

Az Őrző számai igény szerint nyomtathatók. Ezért, ha valaki szeretné megkapni a korábbi számokat, jelezze, és eljuttatjuk hozzá.

Aki pedig nincs a levelezőlistánkon, de szeretne rákerülni, szintén jelezze.

Elérhetőség: Ámon Antal, 06 30 814 9917 vagy 1 257 0190 és:
antaltopamon@hotmail.com

Aki pedig elolvasta, ne dobja ki példányát, hanem adja tovább!

Az Őrzőnek nincs fogyasztói ára. Csak értéke van.

A magyar lelkiség kisugárzásának nagyszerű példája 1956

*A POFOSZ munkájában az
egységnek kell érvényesülni*

Fotó: Demokrata

A Magyar Politikai Foglyok Szövetségének legfőbb feladata, egyszersmind nemes felelőssége 1956 eszmeiségének védelmezése, megőrzése és továbbadása – jelentette ki Boross Péter volt kormányfő. A Szabadságharcosokért Közalapítvány kuratóriumának elnöke a forradalom 61. évfordulója alkalmából a MOM Művelődési Központjában november 22-én, a POFOSZ által rendezett központi ünnepségen kiemelte: a POFOSZ létéből fakadó kötelek sorában az első az egység és az 56-os mítosz védelme.

Boross Péter a POFOSZ megalakulását és küzdelmeit felidézve Fónay Jenő munkásságát méltatta. Mint hangsúlyozta: a szervezet első, alapító elnöke kiemelten következetességgel küzdött azért, hogy 1956 a magyar történelem méltó helyére kerüljön. Bátor és engedményeket nem tűrő kiállásának eredményeként még a baloldali kormányok is különös tisztelettel figyeltek szavára, s elérte, hogy az 56-osokat a POFOSZ-szal azonosítsák. Ez még akkor is igaz, ha a rendszerváltozást követő átmenetet a politikai üldözöttek is különbözőképpen élték meg, s igen hamar szertefoszlott a remény, hogy az 1956-osok egyetlen szervezetbe tömörüljenek. Ám a szervezeti tagozódás ellenére is hatalmas eredmény, hogy a POFOSZ még ma is az 56-osok szinonimájaként említetik, s a kezdetektől napjainkig képviseli az 1956-os sorsot és az 1956-os eszményt.

Mindez nagy felelősség is – emelte ki a volt kormányfő. Bár a szervezet tagsága öregszik, de azért még sokan élnek a régiek közül, s immár a fiatalabbak, a leszármazottak is képviseltetik magukat. A szervezet valamennyi tagjának és pártolójának közös ügye a POFOSZ név védelme és támogatása, hiszen így érhető el, hogy 1956 szelleme megőrződjék a jövőnek. E XX. századi forradalmunk a magyar lelkiség kisugárzásának nagyszerű példája és beleillik abba a sorba, amely a török hódoltságot követő forradalmainkat, a Rákóczi szabadságharcot, majd az 1848-as forradalmat jellemezte. Jelesül: e forradalmakban – és azután 1956-ban is – a magyarok keletről hozott szabadságvágya elsőprő módon lángolt fel az őket elnyomó – reálsan megdönthetetlennek tűnő – hatalmakkal szemben. E forradalmak nagyszerűségét és magasztosságát az adta, hogy a magyar szív nem mérlegelt és nem tétovázott: a magyar szív az esélytelenség biztos tudatával vállalta a harcot.

1956-nak ez a mítosza és ez a mámore, amit hírül kell adni a következő századoknak is. E feladat elvégzésének letéteményese a POFOSZ – nyomtatékosította Boross Péter –, ezért is oly fontos, hogy munkájában az egység érvényesüljön, s jó hírek keljenek a szervezetről.

Az ünnepélyen elismerések átadására is sor került; elsőként a POFOSZ aranykeresztje kitüntetését – az 56-os szervezetekért végzett munkája elismeréseként – Boross Péter vette át Lengyel Jánostól, a POFOSZ elnökétől. A számos kitüntetett között a hagyományörzők munkáját is elismerték: kitüntetésben részesült Ámon Antal a tagozat elnöke, valamint Bene József, Kurtz Mária, Vasváriné Lukács Borbála és Vasvári Éva.

Vasvári Éva
az Őrző szerkesztője

Simon Zsuzsanna
hagyományörző
Mosonmagyaróvár

Alábbi írásunk a POFOSZ 1956-os Hagyományörző Tagozta által 2016-ban kiírt irodalmi- történelmi pályázatra érkezett pályamű

Készítette: Duka Tímea-Ildikó
Kommunikáció és közkapcsolatok
Mesterszak I.év

**Színészi sorsok—Színészi (h)arcok - 1956 rejtélye a
színpalok mögött**

Folytatás

Érdekes, hogy a gyűlésen egyébként a Nemzeti, a Madách, és a Néphadsereg Színházának küldöttei, valamint az Operaház delegált képviselői jelenlétében megalakuló Színművészek Nemzeti Bizottsága Mészáros Ági beszédének margójára fogalmazzák meg a fenti közleményt, számos helyszíni felszólalással és szövegmódosítással egyetemben is. A hozzászólók többek között szerepelt Darvas Iván, a Madách Színház delegáltja is, aki formai változtatásokra tesz javaslatot, vagy például hozzászól Illyés Gyula is, aki elvek helyett tényeket követel, és ugyancsak hozzászól Szörényi Éva is, aki tiltakozik a rádióban leforgatott régebbi hangfelvételeinek akkori adása ellen, és követeli mások nevében is, hogy az ilyesfajta szándékos hangulatkeltés szűnjék meg. Ezek után felszólítják a rádió útján az ország valamennyi színházának művészeit, alakítsák meg mindenütt a színházak forradalmi bizottságát és vegyék fel a kapcsolatot a *Színművészeti Szövetséggel*. A *Színművészeti Szövetség* által képviselt sztrájk tehát az így létrejövő forradalmi bizottságok útján rövidesen országos méreteket öltött. Erről számol be egyebek közt a korabeli *Magyar Nemzet* Losonczy Géza szerkesztésével 1956. október 31-ei számában. (Megalakult a *Színművészek Forradalmi Bizottsága*) A lapokban közzétett, hat pontból álló felhívás első pontja mindjárt a Mészáros Ági által előző nap felvett kijelentését taglalja:

1. A magyar művészek mindaddig nem hajlandók a színházakat megnyitni, amíg az utolsó szovjet katona el nem hagyja az ország területét.”(8)

Ezt követően mondhatni, hogy Mészáros Ági mondata az akkori időben szállóigévé vált, Mészáros Ági kijelentése nagyobb tereket hódított meg és nagyobb perifériákat töltött be,

(8) <http://www.szineszkonyvtar.hu/contents/k-o/meszarosaelet.htm>

majdnem minden újságban, hírlapban és közvetítésben napvilágot látott. Talán ez vezette ahhoz, hogy Mészáros Ági az 1956-os forradalom egyik emblemikus színésznőjévé, példaképpé emelkedjen.

Következtetés

A színészeket ért megtorlás

A forradalom bukása után, mint ahogy a történészek azt valamennyire feltérképezhették eddig, a megtorlás mértéke nagyjából a megalakult Kádár-kormány tisztségviselőinek belátásán alapult. A színészek forradalmi szerepelései kapcsán az itthon maradtoknál eltérő elbírálást alkalmaznak.

Sinkovitsot a párt központi intézkedése helyett - elébe sietve az esetleges súlyosabb következményeknek - a helyi alapszervezet marasztalja el szóban. A pártközpontban tombolnak emiatt, és Gobbi Hilda, meg Major Tamás lojalitására. Sokkalta nagyobb szigorúságot, és innentől fogva némely esetben még börtönbüntetést is alkalmaznak, mint például Mészáros László, Görgey Gábor esetében. Krencsey Mariann, Szörényi Évát, Kaló Flóriánt országos szintű elítélésre ítélik. Ferrari Violetta pedig önként hagyta el az országot. Földes Gábor pedig kivégzik.

Mészáros Ági körül pedig egyszerűen elvonják a levegőt. Kiseb nagyobb sikerrel többen a barátai, tisztelői és rajongói közül elkezdik hivatalosan is menteni őt. Karinthy Ferenc például "elemzi" az ominózus szöveget, amelyet vissza kívánnak vonatni Mészáros Ágival. Karinthy megítélése szerint "a szöveg stílusát egyértelműen arról árulkodik, hogy a beszédet előre átgondoltan megírták", s úgy véli, talán nem is Mészáros tollából született. (Tehát nem is kell mit visszavonni, mert nem az ő szövege?) Másrészt azt mondja Karinthy, hogy a szöveg akkoriban általánosan jellemző szlogenekből építkezik, s Karinthy a színésznőt ismerve arra következtet megint csak, hogy nem eredhet tőle a beszéd. *Ma már úgy látom, Ágit beleszűrték, szükség volt a nevére, a népszerűségére"* (9) nyilatkozta Karinthy Ferenc Mészáros Ágit mentve a megtorlás időszakában.

A valóság azonban sokkal prózaiabb. Az ominózus rádiónyilatkozatot megelőzően az elmondandó szöveget lányának diktálja reggel még, a konyhaasztalnál, és kéri, hogy minél nagyobb nyomtatott betűvel írjon Ági, mert feltételezhetően nem biztos, hogy módja lesz előkeresgélgni a szemüvegét az izgalom közepette, és adott esetben fel tudja a mondandóját olvasni szemüveg nélkül is - meséli leánya, Voith Ági.

Utólag próbálják menteni a jobb érzésű barátok így meg úgy a sajtóban, nyilatkozatokban, azonban hiába minden, a Kádár-féle restauráció keményen fellép a

(9) <http://www.szineszkonyvtar.hu/contents/k-o/meszarosaelet.htm>

személyekkel szemben. Még az sem nagyon zavarja a rendszer vezérkarát, hogy maga Kádár János is kiáll a szovjet csapatok kivonulása mellett egykor, bár egy hét sem telik el, és már épp az ellenkezőjét állítja, a Szolnokról Budapest felé tartó szovjet tankok védelmében.

Elhangzott beszédét megpróbálják többször is visszavonadni vele, de rá jellemző módon kiáll amellett, amit már kijelentett. Nem erőszakosan, csupán a maga egyenes módján, önnön hitét követve utasítja el a nyilatkozat visszavonását, s itthon maradásával cáfolja a felröppenő kózsza híreket, amelyek szerint külföldön kívánja folytatni életét. „*Nem volt arra képessége, hogy átlakkozza a múltját ... Volt a hátán egy hátizsák, és ezt ő vitte haláláig*– mondja Gergely Ágnes Mészáros Ágiról.—*Mikor megkérdeztem tőle, miért játszott sematikus szerepeket, vállat vont. Ez volt a dolgom.—Miért olvasta fel azt a nyilatkozatot? - Akkor is ez volt a dolgom. Egyébként pedig ez volt a véleményem is. Azt becsültem benne, hogy se nem mentegetőzött, se nem hősködött.*” (10)

A dolgozatom elején felállított hipotézisemben sajátos véleménynyilvánításra hagytam és szélsőséges álláspont választását ígertem az olvasómnak. Ez a következtetésemben sem történik másként. Csupán, az egyes színész-alanyok esetét megvizsgálva mondhatom azt, hogy Rákosi Mátyás néhol igazolja, néhol pedig meghazudtolja szavait. Az olvasómnak mindannyi a feladata, hogy saját maga döntse el és fogalmazza meg álláspontját.

Hiszen, én mint parányi porszem a nagyvilág földjén nem vagyok próféta és Isten, így, sem az igazságszolgáltatás, sem a prófétálás nem az én szerepkörömbé tartozik. Ezzel is kezébe adom az olvasómnak Sherlock Holmes nagyítóját és a szabad döntés kulcsát, hogy önmaga fedezze fel a sorok rejtélyeit és fogalmazza meg privát, sajátos véleményét. Meghagyom az olvasómnak a szabad felfedezés örömet, amellyel úgy játszhat a sorok között ahogyan csak ő szeretne.

A magára maradt Európában csak úgy maradhatunk hívek Magyarországhoz, ha soha és sehol el nem áruljuk, amiért a magyar harcosok életüket adták, és soha, sehol – még közvetve sem – igazoljuk a gyilkosokat. (...)
(1957. október, Párizs)

Most is, mint mindig, nem a humor mélysége a fontos, hanem a korrajz

1982 novembere után, amikor Brezsnyev elvtárs meghalt, még két szovjet vezető halt meg gyors egymásutánban. Ezt hívták a gerontokrácia korának, az öregek uralma korának.

Ebből az időszakból származik a vicces történet:

Miután Margaret Thatcher asszony, friss angol miniszterelnök, a Szovjetunióba látogatott a következő halott, Andropov elvtárs temetésére, lelkesen felhívta Reagan amerikai elnököt, mondván:

- Neked is el kellett volna jönnöd a temetésre, Ron. Csodálatosan meg volt szervezve. Én elhatároztam, hogy visszamegyek jövőre is.

Ami be is következett, amikor a következő pártfőtitkárt, Csernyenkó elvtársat is temették.

-o-

Sztálin idejében, de utána is, a cenzúra biztosította, hogy valós személyeket kiírjanak a létezésből.

Amikor a híres orvostudort, Vlagyimír Zelenyint letartóztatták 1952-ben a koncepció „orvosok összeesküvése” ügyben, a Nagy Szovjet Enciklopédia Z betűs szócikkét, ami róla szólt, sebtében kicserélték a „zelenaja ljaguska”, a zöld békát taglaló szócikkkel. Erről jegyezte meg Alec Nove történész: ez az első ismert esete annak, amikor egy professzor békává vált.

-o-

Egy szovjet állampolgár valahogy elintézte, hogy Nyugatra mehessen egy látogatásra.

Visszatérve a barátai nyüzsögni kezdenek körülötte a kíváncsi kérdéseikkel.

- Te mondd, igaz az, hogy a kapitalizmus rothadó állapotban van?

- Hát persze – feleli – de nagyon jó illata van.

- Figyelj – kérdezi a másik – és az igaz, hogy a kapitalizmus már a halálos ágyán van?

- Ó, ez határozottan így van, de gyönyörű a halála.

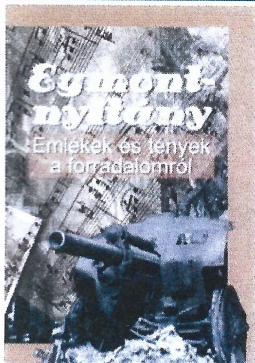
- És annak láttad jelét, hogy az emberek gazdagok vagy szegények ottan?

- Minden bizonnyal állíthatom, hogy nagyon szegények. Nem tudják megengedni maguknak, hogy bármit is vásároljanak. Üzletek százai előtt sétáltam el. a kirkatok tele vannak mindenféle gyönyörű portékával, déli gyümölcssel, étvágygerjesztő húсарuval, divatos ruhákkal, de sorban állást nem láttam egyet sem.

-o-

A helsinki csúcstalálkozó idején, egy szünetben, Carter amerikai elnök megkérdezi Brezsnyev szovjet pártfőtitkárt, hogy gyűjti-e a róla szóló vicceket.

Mi az hogy – válaszolja Brezsnyev – két koncentrációs tábor is tele van velük.

Egmont Nyitány Emlékek és tények a forradalomról (2006)

1956. október 23-án a Kossuth-rádió a szerkesztőség bizonytalanságában és a tervezett műsorterv teljes szétesésében a közlemények közötti időt Beethoven szerzeményével, az Egmont-nyitánnyal töltötte ki. Ekkor vált a zenemű a magyar forradalom és szabadságharc ikonikus, elválaszthatatlan részévé.

Ennek megfelelően jó címválasztásnak bizonyult a Kairosz Kiadó Emlékek és tények a forradalomról alcímű könyvének az Egmont-nyitány címet adni. Szerkesztette: Menyhárt Ágnes és Sziebert Monika.

A könyv szerzője maga a forradalom, ahogy azt a kisember, a járókelő látta, átélte. Nem híres résztvevők szólalnak meg benne. Ez annak köszönhető, hogy a szerkesztők felhívást intéztek a társadalom felé, azzal a szándékkal, hogy előkerüljenek az addig még csak a szívekben őrzött emlékek is.

Örvendetes, hogy a szabadságharcosok emlékezeit tartalmazó kötetekhez képest ebben nagyobb a megszólaló nők aránya.

Egy akkor 12 éves kislány vagy húsz évvel ezelőtt elhunyt. Személyes tárgyai hagyatékában találta meg családja például ezt a verset, fésületlen gondolatait a forradalom leverése utáni érzéséről, amit a bátyja tett közzé ebben a kötetben:

Bekötötték szemünk, szájunk
S Diadalt arattunk vele.
Átkokat ne szórjunk rájuk
És ne halljuk hazugságuk
Most már csendes, minden csendes
Ne lássuk az ő gazságuk.
Újabb bűnök következnek
Megkötik újra a kezünk
Kikötötték picit. Csöppet!
Tankok, ágyúk mi ellenünk.
És levettük az összesét!

Lelepleztük a bűnöket!
Tankok, ágyúk! Van ellenünk
De nem tört meg az erejünk.
A gyümölcsöt learatjuk.
Nem vezett el forradalmunk

Szóljanak a harangok

Részlet Vasvári Vilmos, a POFOSZ néhai elnöke novellájából

Ha a megholt lelkek még beszélhetnének, akkor Elek – akit az 1956-os forradalomban való részvételéért végeztek ki – így emlékezne a siralomházban töltött utolsó óráira.

Elérkezett életem utolsó éjszakája. Ketten voltunk a siralomház zárkájában. Társam, Zala Pál erdőmérnök már kegyelmet kapott, másodfokon átváltoztatták az ítéletét húsz év börtönbüntetésre. A Nap kilobbant. Sötétedett. Langyos meleg este volt. A nyitott ablakon át a főváros lihegett be néha, felerősödött, majd elhalkult. Vonat páhogott, búcsúzott a hosszú út előtt. És a templom harangja ütött minden órában, alig hallhatóan, álmosan, mintha készülne az éjszakai pihenésre.

– Álmodni készül a világ – mondta halkán Zala Pál.

– Igen.

– Mindenki, mindenhol.

Sóhajnak tűnt Pál beszéde. A siralomház félhomályában egyre mélyültek öregedő arcán a ráncok. Amikor az óratorony fénye becsapódott az ablakon, olyan-nak láttam, mint gyerekkoromban nagyapámat.

– Az igazság a hangyáknál van – mondtam csak azért, hogy mondjak valamit. – Azt a hangyát, amelyik nem dolgozik, megölik. Nálunk, embereknél azt ölik meg, aki nem ismeri el, hogy a bolyban élő heréket ki kell szolgálni. Ez az igazság.

Zala Pál kinézett az ablakon, úgy tett mintha teleszívna tüdejét levegővel, hátradőlt az ágyon és halkán mondta:

– Már minden vad kint van a réteken. Mind. A szarvasok, a vaddisznók, a nyulak, az őzek. Mind. Ott is csend van. Csak néha vakkant egy szarvastehén, mint egy kutya, hogy borjai ne menjenek messze. A vaddisznók csámcsogva zabálnak. A sebzett öreg kan is kimerészkedik már az erdő szélére, pedig sebeiben ott nyüzsögnek a férgek, de nem baj, enni már tud, a többit az idő majd rendbe teszi.

A templom órája ismét kongott, csendben hallgattuk. Az idő egyre erőteljesebben roncsolt mindkettőnket, úgy éreztem, mintha egy nehéz vasgolyó nyomulna a gyomromba, aztán éles villámok égettek, s egy sötét mély kút gurgulázott valami ismeretlen remegést. Sokáig ültünk mozdulatlanul, de gondolataim szétfutottak és képtelen képek jöttek elém. Úgy éreztem, kötelek lógnak a fejem felett, gennyes nyúlós kötelek. Úgy láttam, fekete csuklyás ruhában kórus kezd énekelni, nagy szájjal tátognak, de hang nem jött ki a torkukon. Körülnéztem, s arra gondoltam, hogy ha a kezem és a lábam kinyújtom, akkor talán föl tudok mászni a falon, egészen föl a plafonig, ahol el tudok bújni, s ahol nem látnak meg. Valami zajt hallottam. Felrezzentem, ránéztem Pálra és megkérdeztem tőle:

- Mi volt az?
- Nem hallottam semmit.
- De, de, benézett!
- Ki nézett be?
- Ő!
- Honnan tudod?
- Megéreztem.
- Már benézett?
- Igen, már benézett.

Az óra ütött, hármat. Ráhajtottam fejem az asztalra, éreztem, hogy az arcom tűzforró. Hallottam, hogy Pál kapkodja a levegőt, izgett-mozgott, egyik lábát a másikra tette, hirtelen cserélte. Felállt, sétálni kezdett a cellában.

Rászóltam:

- Feküdj le.

Nem válaszolt, csak mereven nézte a falat. Később, mintegy önmagának, ezt mondta:

– Világosodik. Sok hajnalt éltem meg ébren kint az erdőben, ahol a vadak életét figyeltem. Csodálatos az erdő éjjel, olyan, mint egy mély barlang, ahol a sötétség figurái életre kelnek. Különösen akkor kezd élni minden, amikor selymes fény lopózik a fák közé, amikor a Hold fénye rávetődik a fákra, a bokrokra. Táncra perdül a füstfátylas éjjeli világ, a csonkok, a rothadt tuskók álmukból kiegyenesednek, széttárvják karjukat, és hallani bölc mondásaikat. Szép a világ, csak ki kell várni, amíg a gyümölcs megérik.

– Mondd tovább – szóltam rá, de nem beszélt tovább, úgy tett, mint a rossz gyerek, aki valamit nagyon elrontott. Meg akartam vigasztalni és én folytattam:

– A derengő világosság nekem mindig vigaszt jelentett. Az emberek most kezdenek álmodni. Álmodnak, ki ezt, ki azt. – Éreztem, nincs értelme a fölösleges beszédnek, abbahagytam.

– Mindenki azt álmodja, amit szeretne – mondta.

– Az jó. Látod, ezen az éjszakán azért nem alszom, hogy ne álmodjak, ne rontson rajtam semmi, teljesen észnél akarok lenni.

Zala Pál kifakadt és szinte üvöltötte.

– De én, én már nem vagyok észnél. Segíts rajtam Elek. Könyörgöm, segíts, nem bírom – majd leborult a lábaimhoz, szorosán átölelte és sírni kezdett.

– Uralkodj magadon Zala Pál.

Térdelt, tenyerébe rejtette az arcát.

– Beszéljünk! – kértem. – Ez az utolsó kívánságom! Mesélj az erőről!

A fény egyre erősebben tolakodott be a siralomházba és visszaverődött a polcon, az asztalon, a falakon. Füllesztő meleg volt, nem jött egy fuvallatnyi szellő sem, csak az indulatok tömege tolongott. A nyirkos pára, mint pókháló lepté el a testet, beletapadt a bőrbe és bemaszatozta. Bántam, hogy Zala Pállal töltöm az éjszakát, de nem tehettem egyebet, viselni kellett a pókhálós tapadást. Sétáltam, éreztem, hogy imádkoznom kell.

– Emberek, nézzetek az égre, meglátjátok, minden játék csupán. S minden azért létezhet, mert Ő, az Isten egyszer egy mozdulatot tett. Még élek, még éltek, csak egy mozdulat...

Felemelt karjaimat leejtettem, éreztem, már nem tudok imádkozni, már nem tudom imára kulcsolni kezeimet.

– Szegény Zala Pál, ez az éjszaka végigkíséri az életedet – suttogtam.
– Lesz időm visszagondolni rá, húsz év nagy idő.
– Nem leszel te húsz évig itt – mondtam –, de szabad soha sem leszel, mert engem viszel magaddal. Púp leszek a lelkedben, amit cipelned kell.
– Könyörgöm, mondj valamit, amitől könnyebb leszel – rimázkodott.
– Nem mondhatok semmit. Járj a természetben sokat. A természet nem hazudik. Járd az országot, szeresd ezt a hazát, szeresd ezt a népet, én is szerettem valamikor. Nekem is ez volt a hazám, de már nem az, mert halálra ítélték. Van két kisfiam és Melinda. Erről könyörgöm, ne kérdezz! – Megfogtam Zala Pál fejét, megráztam és szűkültem.

– Ne kérdezz! – könyörögtem. – Élj úgy, hogy valamit hagyj magad után, mindegy mit, csak olyasmit hagyj, amiről felismernek, amiről rájönnek, hogy ez te voltál. Hallod? Énekelnek.

– Nem hallom – ingatta tompán a fejét.

– De hallanod kell, mert énekelnek. Hallgassuk együtt!

Szemeim átnedvesedtek és énekelni kezdtem. „Istenem, Istenem ki voltál mindenem”.

– Énekelj velem Pál te is!

Együtt énekelünk. „Istenem, Istenem ki voltál mindenem”.

– Szép volt.

– Szép.

– Látod?– sóhajtottam – ilyenkor az ember érzi az örökkévalóságot.

Éreztem, az arcom egyre jobban eltorzul. Láttam, Zala Pál elhúzódik tőlem. A szám szétnyílt, mint egy kirojtozott, szétnyútt doboztető, testem futásra kész állapotban tartottam és már könyörögtem Zala Pálnak, énekeljünk, énekeljünk még, de láttam, már nem kíván énekelni. Egy szúnyog szállt a karomra, pár pillanatig helyezkedett, szétnyitotta lábait és megtisztította éles dárdáját a bőrömön, majd belém szúrt. Pál felkiáltott:

– Üsd agyon!

– Nem akarom – mondtam – tudod, miért nem akarom?

– Kérlek, ne mondd ki!

– De mondom. Pár óra múlva már nem kellene neki a vérem, mert pár óra múlva... – nem fejeztem be, mert közben kinyílt a tátika ajtaja és benézett valaki. Megismertem. Őt nem lehet nem megismerni.

Arca jellegzetes, sötét, a szeme szúrós fekete, a szemöldöke össze van nőve, fekete szemölcsöke úgy emelkedik, mint egy hatalmas pont, ami mindennek a végét jelenti. Szája keskeny, vékony bajusz van fölötte. Soha nem néz senki szemébe, csak akkor, ha dolga van vele. Akkor egy pillanat alatt felméri az illetőt: milyen magas, milyen erős, milyen széles, és mekkora a lelki ereje, ül-e, fekszik-e, járka-e? Benézett és nem tévedett, engem nézett meg. A tátika ajtaja becsapódott. Mi ketten ott álltunk, mint két szobor, azután elindultam, támolyogva léptem, mint egy részeg. Kétszer is nekiindultam, mire a lábaim engedelmessé váltak. Pál leült a padra, rátámasztotta fejét az asztra, de könyöke megbicsaklott és kicsúszott, leverte az asztráról a két csajkát, ami úgy csörömpölt, mintha összedől volna a börtön. Járkálni próbáltam. Pál öklendezett, majd fölállt, belém karolt, ketten sétáltunk. Ketten, átkarolva egymást. A nap abban a pillanatban futott be a vasrácsokon keresztül. Mint két részeg egy álmatlan éjszaka után, úgy támolyogtunk, egymást átölelve. Halkan énekelni kezdtünk: „Istenem, Istenem ki voltál mindenem”.

– Azt mondják – szóltam én –, jól végzi a dolgát.

– Azt mondják – sírta el magát Pál.

– Azt mondják olyan a módszere...

– Azt mondják.

– Azt mondják, húsz másodperc az egész.

– Azt mondják.

– Azt mondják, nem fáj.

– Azt mondják.

– És mégis belehal az ember.

– Azt mondják.

– Kiugrik a csigolyám.

– Azt mondják.

„Istenem, Istenem, ki voltál mindenem” – énekeltük. Én, aki nemsokára meg fogok halni, és ő, aki nem tudja, mikor fog meghalni. Nyílt az ajtó. Zala Pál térdre rogyott, fölűvöltött: Elek!

Én kiléptem az ajtón és kintről visszakiáltottam:

– Mondd meg a kisfiaimnak, hogy szerettem őket, és ártatlanul halok meg!

Nyílt levél a Szent István Király Zeneművészeti Szakközépiskola diákjaihoz

Kedves Diákok,

Köszönet Nektek az élményért, amivel megörvendeztettétek hagyományörző közösségünket december 6-án, az idei utolsó, évzáró összejövetelünkön. Karácsonyi dalaitok, istenes muzsikátok örömet csalt a szívünkbe. A ti jelenlétetek mindig felöltözteti, szebbé, ünnepibbé és emlékezetesebbé teszi rendezvényeinket – így volt ez most is.

E több évre visszatekintő kapcsolatot mindenekelőtt iskolátok vezetőinek köszönjük, akik nyitottan fordulnak felénk, s értik, érzik, hogy a POFOSZ-nak olyan mondandója van a fiatalok számára, amely épülésükre, múltjuk megismerésére és jelenük megértésére szolgál. Különösen hálásak vagyunk Hajdú Szabolcs tanár úrnak, aki veletek tart közös rendezvényeinkre, s immár úgy tekinthetünk rá, mint a hagyományörzők családjának egy külsős, ám annál elkötelezettebb tagjára. Számtalan közös programot tudhatunk magunk mögött: a kegyhelyek és a forradalom helyszíneinek meglátogatását, koszorúzásokat, külföldi kirándulásokat. Legutóbb, a nyáron, Székelyföldön jártunk, s életre szóló, páratlan élményekkel gazdagodtunk.

Kedves Diákok, köszönjük, hogy mosolygós jókedvetekből kérés nélkül is adtok, s csengő dalaitokkal a fiatalság üdeségét hozzátok el idősödő közösségünkbe. Őszinte szívvel kívánjuk, hogy együttműködésünk a Ti javatokat is szolgálja: tanítson Titeket arra, hogy a különböző generációk között lehetséges és hasznos a párbeszéd. E dialógus résztvevői tudást, örömet és sok-sok emberi értéket kapnak egymástól ajándékba.

Szeretettel: A POFOSZ Hagyományörző Közössége

